

حمایت از حق سلامت زنان سالمند با رویکرد فقهی

علی دادمهر

مدرس گروه حقوق و علوم قضایی، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران (نویسنده مسئول)
a.dadmehr@yahoo.com

بابک صمدی قره چال

دانشجوی کارشناسی ارشد، رشته حقوق خانواده، واحد شبستر، دانشگاه آزاد اسلامی، شبستر، ایران
Baaaabak2@gmail.com

چکیده

زمینه و هدف: سالمندی، دوران مهمی از زندگی است و امروزه به دلیل بالا رفتن امید به زندگی و کاهش میزان زاد و ولد در کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه، پدیده سالمندی بیش از پیش مورد توجه قرار گرفته است. هدف پژوهش حاضر حمایت از حقوق سالمندان و جلوگیری از آسیب‌های قابل پیش‌بینی می‌باشد.

روش پژوهش: پژوهش حاضر به روش تحلیلی و توصیفی انجام گرفته است و سعی شده است که به سوال پژوهش تحت عنوان «آیا می‌توان از تجربیات زنان سالمندان به عنوان افراد باتجربه در جوامع بهره‌مند شد؟» پاسخ داده شود.

یافته‌ها: یافته‌های تحقیق حاکی از آن است که استفاده از تجربیات سالمندان به روش‌های نوین نوعی احترام به حقوق نادیده گرفته شده این افراد و پیشگیری از بزه‌دیده واقع شدن آنها است. نتیجه پژوهش حاضر نشان می‌دهد حمایت‌های مندرج در قوانین موضوعه و بررسی موضوع نشان می‌دهد که صرف سالمندی و کبرسن بر اساس نظام حقوق مدنی ایران هرگز به عنوان عامل حجر و نشانه عدم اهلیت تصرف و یا استیفا نمی‌باشد بلکه سالمندی به همراه کاهش قوای جسمانی و عقلانی می‌تواند موجبات محدودیت و یا محرومیت در اعمال برخی از اعمال حقوقی را فراهم سازد.

نتیجه‌گیری: البته می‌توان چنین نتیجه‌گیری کرد اغلب موارد می‌توان از سالمندان به عنوان ابزار تجربه و همچنین به عنوان یک اهرم علمی و تجربی استفاده کرد. حمایت از زنان سالمندان در چارچوب نظام‌های حقوقی همچنین سایر نهادهای مردمی بایستی در قالب یک بستر حمایتی، اندوخته‌های ارزشمند جامعه در نظر گرفت چرا که می‌توان به آن به چشم یک قطب تجربه برای نسل‌های جدید استفاده کرد زیرا هر تجربه نتیجه سالها مطالعه، زحمت و هزینه و از همه مهمتر زمان است چه بسا می‌توان از آنان بهره‌مند شد.

واژه‌های کلیدی: حمایت، سالمندی زنان، سالمند آزاری، بزه‌دیده، زن

مقدمه

یکی از مهم‌ترین راه‌های حمایت از این گروه آسیب‌پذیر در برابر بزه‌دیدگی بهره‌گیری از ساز و کارها و تدابیر حقوقی و قانونی است. پیری یکی از مراحل تاریخ و زندگی انسانی و جزئی جدایی‌ناپذیر از وجود همه جامعه‌ها، نسل‌ها و غالب انسان‌هاست و بالا رفتن سن ادامه تاریخی طولانی است که انسان در آن به زندگی خویش ادامه داده است و ممکن است روزها و سال‌های آن از سختی‌ها، فداکاری‌ها و قرار گرفتن در معرض انواع مشکلات، فقر، شکست، محنت، یا آزمایش شدن از طریق ثروت، قدرت و یا همراه با بیماری، ناتوانی و دچار شدن به حوادث و گرفتاری‌ها مملو بوده باشد با بررسی بیشتر به این تعریف که سالمندی یک واقعیتی بیولوژیک است که در تمام طول تاریخ از ازل تا کنون وجود داشته است و در سال‌های اخیر همراه با علم پیری درمانی در علم دیگری به نام سالمند شناسی فرایند پیری به طور کلی مورد بررسی قرار گرفته است. امروزه شواهد بسیاری وجود دارد که در زمان کنونی اغلب سالمندان در مورد آزاری واقع می‌شوند یا بهتر است اینگونه بیان شود که آسیب‌پذیری سالمندان در مقابل بدرفتاری‌های پرستاران شان حکایت دارد در این میان به نظر می‌رسد که از فرآیندهای حقوقی شبه حقوقی کیفی به منزله ابزارهای حمایتی و جبرانی آنگونه که باید مورد توجه واقع نشده است. سالمندان سریع‌ترین نرخ رشد جمعیت را در بین گروه‌های مختلف سنی دارند و هم اکنون، حدود دو سوم جمعیت سالمند دنیا در کشورهای در حال توسعه، مانند ایران، زندگی می‌کنند و پیش‌بینی می‌شود این رقم در سال ۲۰۵۰ به ۸۰ درصد برسد. بر اساس مستندات سازمان جهانی بهداشت، افراد ۶۰ سال و بالاتر، به عنوان سالمند شناخته می‌شوند. این مرحله از زندگی، نیازها و اقتضات خاص خود را دارد و بدون توجه به این نیازهای خاص و وجود پاسخ شایسته به این نیازها نمی‌توان به درک واقعی از حقوق سالمندان دست یافت. یکی از مواردی که در قلمرو سالمندی در کشور ایران به آن پرداخته شده است بررسی ابعاد حقوقی این پدیده است به ویژه در نظام حقوق مدنی که سالمندان به منظور اجرایی حقوقی که در زندگی طبیعی خود دارند به ویژه در تصرفات و تملکات خویش نیازمند توجه ویژه و همچنین بررسی ابعاد این رویکرد با حمایتی در قالب نهادهای خاص است. در این خصوص حضرت محمد (ص) می‌فرمایند: کهنسال در خاندانش همانند پیامبر در امت خویش است. لیکن در نظام حقوقی ایران قانون مدونی که به طور خاص به مسئله سالمندی و حقوق این قشر توجه داشته باشد وجود ندارد و در قوانین به صورت موردی به این بحث اشاره شده است. سند جامع ملی سالمندان، حقوق سالمندان و راهکارهای تحقق آن را بیان کرده است لیکن مهم‌ترین مسئله که تدوین برنامه عملیاتی اعم از نوع فعالیت‌ها، اعتبار مالی مورد نیاز و تعیین دستگاه‌های مسئول می‌باشد در این سند بیان نشده است. همچنین در نظام حقوقی بین‌الملل سند الزام‌آوری که به طور خاص متمرکز بر حقوق سالمندان باشد هنوز ایجاد نشده است، در حالی که پیرتر شدن جمعیت در ایران و جهان نیاز به ایجاد و توسعه ادبیات حقوقی مرتبط با سالمندان را، دو چندان می‌کند. تدوین قوانین متناسب، در راستای حمایت‌های قانونی از سالمندان امری ضروری و اجتناب‌ناپذیر است. دولت و مجلس باید بر مبنای اصولی مانند کرامت، استقلال، مشارکت و با استفاده از ذخایر غنی روایی و فقهی پیش نویس طرحی در خصوص حمایت از حقوق سالمندان را آماده نمایند. در نظام حقوق بین‌الملل نیز، تدوین و تصویب کنوانسیون حمایت از حقوق سالمندان ضروری به نظر می‌رسد. ولی آنچه که در جهان امروز از جدیدترین و خاص‌ترین نوع دفاع و حفظ شأن سالمندان مطالعات خاص بزه دیده شناسی و حمایتی سالمندان می‌باشد که تبدیل به مهم‌ترین و با ارزشترین مبحث کنونی در جهان شده است.

۱- بیان مسئله

سالمندان می‌توانند در بسیاری از تشکلهای مردم نهاد نیز نقش بسزایی ایفا کنند. بسیاری از سازمان‌های مردم‌نهاد، غیرانتفاعی و مستقل از دولت هستند و بودجه این سازمان‌ها از راه کمک‌های مردمی و در مواردی نیز با کمک سازمان‌های دولتی، دولت یا ترکیبی از این روش‌ها و در قالب پروژه‌های مشترک تأمین می‌شود. سازمان‌های مردم‌نهاد سازمان عمومی غیردولتی یا سمن در کلی‌ترین معنای خود، به سازمانی اشاره می‌کند که به‌طور مستقیم بخشی از ساختار دولت به‌شمار نمی‌آید، اما نقش بسیار مهمی

به عنوان واسطه بین فرد فرد مردم و قوای حاکم و حتی خود جامعه ایفا می کند. در این راستا هدف اول استفاده بهینه از این نیرو برای یک جامعه پویا و همچنین استفاده از پتانسیل های موجود در قالب قانونی و ایجاد بستر قانونی مناسب با شان و منزلت ایشان و ایجاد فضای مناسب جهت قرار گرفتن در حمایت چتر قانون که سبب می شود این افراد که حس مفید بودن کنند و شرافت ایشان حفظ شود. افسردگی شایع ترین مشکل روانی در سالمندان است که کیفیت زندگی آنها را کاهش می دهد و خطر خودکشی و هزینه های مراقبت بهداشتی را افزایش میدهد. از آن جا که بیماری های سالمندان و دگرگونیهای طبیعی ناشی از پیری موجب افزایش خطر واکنشهای دارویی می شود شناسایی روش های غیر از داروهای شیمیایی به خصوص درمانهای روان شناختی (شناخت درمانی گروهی) می تواند موجب کاهش عارضه های ناشی از مصرف دارو در سالمندان شود. این ضرورت ایجاد می کند که با مطالعات هرچه بیشتر بتوانیم در مقام اول روش بهینه و همچنین ارزان توام با حفظ عزت نفس سالمندان بتوان محیط باز و مطمئن در کنار رستگاری و بهره گیری هوشمند و در فضای مطمئن و ایمن، شایسته در کنار درآمد مستقیم برای ایشان و پویانمایی جامعه اصلاح برخی مواد قانونی و همچنین ایجاد برخی مواد قانونی جدید برای حمایت بیشتر که یکی از ضرورتها است اشاره کرد که می توان استفاده کرد. باید به این نکته اشاره کرد که می توان از نوآوری در این غربالگری استفاده بهینه کرد در چند سالی که گذشت چه میزان و ارقامی به تعداد سالمندان باسواد کشور اضافه شد؟ با برگزاری برخی مراحل می توان از ایشان به عنوان استاد فنی یا استاد کار که در معنای راهنمای با تجربه، راهنمایی جست بهره مند شد. در این مطالعه سعی شده است تا به سوال پژوهش تحت عنوان (بهره مندی از سالمندان با حمایت فقهی و اسلامی) پاسخ داده شود.

۱-۱. سازمان های مردم نهاد

گرچه انجمن های داوطلبانه شهروندان در سراسر تاریخ سازمان های غیردولتی اغلب به همان منوال که امروزه، به ویژه در سطح بین الملل دیده می شوند، در دو قرن اخیر توسعه یافته اند. یکی از اولین سازمان های این چنینی، صلیب سرخ جهانی است که در سال ۱۸۶۳ تأسیس شد. عبارت «سازمان های غیردولتی» با تأسیس سازمان ملل متحد در سال ۱۹۴۵ محتوای آن در ماده ۷۱ از فصل ۱۰ منشور سازمان ملل آمده است، به وجود آمد. برای آگاهی از نقش شورایی سازمان هایی که نه دولت هستند و نه کشورهای عضو سازمان به وضعیت شورایی مراجعه کنید. اولین تعریفی که از «سازمان های غیردولتی بین المللی»^۱ ارائه شده است مربوط می شود به قطعنامه (۲۸۸.۲ فوریه، ۱۹۵۰) که در آن این چنین آمده است «هر گونه سازمان بین المللی که از طریق پیمان و معاهده بین المللی ایجاد نشده است». نقش اساسی سازمان های غیردولتی و دیگر «گروه های اصلی» در توسعه پایدار در ماده ۲۷ دستور کار ۲۱ به رسمیت شناخته شده است، که منجر به توافقات جدید و بازبینی شده برای روابط شورایی بین سازمان ملل و سازمان های مردم نهاد شد. فرایند جهانی سازی در قرن بیستم موجب اهمیت یافتن سازمان های مردم نهاد شد. امکان حل خیلی از مشکلات داخلی یک کشور وجود نداشت. معاهدات بین المللی و سازمان های بین المللی از قبیل سازمان تجارت جهانی بیش از حد بر منافع مؤسسات مالی بزرگ متمرکز بودند. در اقدامی برای متعادل کردن این روند، سازمان های غیردولتی با تأکید بر مسائل بشردوستانه، کمک به توسعه و توسعه پایدار تأسیس شدند که نمونه بارز آن مجمع اجتماعی جهان است که هر ساله در ماه ژانویه برگزار می شود و رقیب مجمع اقتصادی جهان محسوب می شود. پنجمین اجلاس اجتماعی جهان در پورتو آلگره برزیل برگزار شد و نمایندگان بیش از ۱۰۰۰ سازمان غیردولتی در آن شرکت کردند. با توجه به توضیحات مربوطه باید به این نکته نیز اشاره داشت که متأسفانه در حقوق ایران در قانون مجازات اسلامی توامان با قانون آیین دادرسی کیفری از محدودیت های قانونی این نهاد توضیح هایی داده شده است که باز خلاء سوء استفاده را نهان می سازد. به عنوان مثال: سازمان های مردمی در هنگام طرح دعوی صرفاً حق اطلاع و طرح دعوی را دارند و امکان پیگیری از روش های معمول کنونی میسر نیست در

۱. INGO

۲. ECOSOC

مقابل با مقابله های قانونی نیز مواجهه شده است که اگر این نهادها سه بار به طرح دعوی واهی اقدام کنند دیگر تا مدت معینی امکان طرح دعوی مجدد را ندارند و این موارد به وفور قابل شناسایی و بحث و بررسی است.

۲-۱. سازمان های مردم نهاد در نظام حقوقی جمهوری اسلامی ایران

بر مبنای اصل مسئولیت اجتماعی که در اصل هشتم قانون اساسی به آن اشاره شده است، قانونگذار سازمان های مردم نهاد را که جلوی مشارکت مردم در ارتقای وضعیت انسانی هستند را مجاز به اقدام در زمینه ی سیاست جنایی مشارکتی دانسته است. اصل هشتم قانون اساسی بیان می دارد که: «در جمهوری اسلامی ایران دعوت به خیر، امر به معروف و نهی از منکر وظیفه ای است همگانی و متقابل بر عهده مردم نسبت به یکدیگر، دولت نسبت به مردم و مردم نسبت به دولت. شرایط و حدود و کیفیت آن را قانون معین می کند» مبنای قانونی این اجازه، ماده ۶۶ قانون آیین دادرسی کیفری است که سازمان های مردم نهاد را مجاز به اعلام جرم و شرکت در مراحل دادرسی دانسته است. البته قانون آیین دادرسی کیفری سال ۱۳۹۲ اجازه تجدید نظر خواهی را هم به سمن ها داده بود که این حق در اصلاحات قانون آیین دادرسی کیفری سال ۱۳۹۴ از آنها سلب شد. همانطور که گفته شد در آیین دادرسی کیفری به سازمان های مردم نهاد حق مشارکت در سیاست جنایی داده شده است. بر اساس ماده ۶۶ قانون آیین دادرسی کیفری: «سازمان های مردم نهادی که اساسنامه آنها در زمینه حمایت از اطفال و نوجوانان، زنان، اشخاص بیمار و دارای ناتوانی جسمی یا ذهنی، محیط زیست، منابع طبیعی، میراث فرهنگی، بهداشت عمومی و حمایت از حقوق شهروندی است، می توانند نسبت به جرائم ارتكابی در زمینه های فوق اعلام جرم کنند و در تمام مراحل دادرسی شرکت کنند. این ماده سازمان های مردم نهاد با موضوعات مشخص شده را مجاز به اعلام جرم و شرکت در مراحل دادرسی می داند. قانونگذار در این ماده شرایطی را برای انجام این موارد در نظر گرفته است:

- ۱- سازمانی که به اعلام جرم اقدام می کند باید تحت عنوان سازمان مردم نهاد قرار گیرد. به این معنا که مراحل قانونی ثابت و دریافت پروانه فعالیت را طی کرده باشد.
- ۲- جرم صورت گرفته باید مربوط به زمینه فعالیت سازمان مردم نهاد باشد و این هدف در اساسنامه ذکر شده باشد. اطلاعات تکمیلی در مقاله اساسنامه سازمان مردم نهاد نوشته شده است.
- ۳- فعالیت سمن در زمینه های ذکر شده در قانون، یعنی زمینه های زیر باشد:
حمایت از اطفال و نوجوانان، زنان، اشخاص بیمار و دارای ناتوانی جسمی یا ذهنی، محیط زیست، منابع طبیعی، میراث فرهنگی، بهداشت عمومی، حمایت از حقوق شهروندی. با توجه به تبصره یک ماده ۶۶ قانون آیین دادرسی کیفری که بیان می کند: «در صورتی که جرم واقع شده دارای بزه دیده خاص باشد، کسب رضایت وی جهت اقدام مطابق این ماده ضروری است ...»، شرط چهارم برای اعلام جرم توسط سازمان های مردم نهاد و حضور آنها در مراحل دادرسی، به شرح زیر اضافه می شود.
- ۴- اگر جرم صورت گرفته، بزه دیده خاص داشته باشد، برای انجام اقدامات مجاز در این ماده، یعنی اعلام جرم و شرکت در مراحل دادرسی، کسب رضایت بزه دیده لازم است. بزه دیده خاص، تقریباً بزه دیده جرائمی است که در قانون مجازات اسلامی بیان شده است. سوالی که ایجاد می شود این است که چه جرمی بزه دیده خاص ندارد و بزه دیده آن عام است. به نظر می رسد که جرایم محیط زیستی، منابع طبیعی و میراث فرهنگی از جرایمی هستند که نمی توان برای آنها بزه دیده خاص معین کرد.
- ۵- مورد قابل ذکر دیگری که این ماده بیان کرده است، کسب رضایت بزه دیده در حالتی که بزه دیده طفل، مجنون و یا سفیه باشد که در این حالت رضایت ولی، قیم، یا سرپرست قانونی او گرفته می شود؛ مگر در حالتی که خود ولی، قیم یا سرپرست قانونی مرتکب جرم شده باشد که در این صورت کسب اجازه از قیم اتفاقی یا دادستان لازم است.

سازمان مردم نهادی که توانایی اعمال اختیارات ذکر شده در این ماده را دارد، سه ماهه اول هر سال توسط وزیر دادگستری با همکاری وزیر کشور تعیین می‌شود و به تصویب رئیس قوه قضائیه می‌رسد. این موضوع مطابق با تبصره سه ماده ۶۶ قانون آیین دادرسی کیفری است که بیان می‌دارد: اسامی سازمان‌های مردم نهاد که می‌توانند در اجرای این ماده اقدام کنند، در سه ماهه ابتدای هر سال توسط وزیر دادگستری با همکاری وزیر کشور تهیه می‌شود و به تصویب رئیس قوه قضائیه می‌رسد.

۲- مبانی نظری و مفاهیم پژوهش

در این قسمت از پژوهش به برخی از مبانی و مفاهیم که در طول پژوهش بیشتر مورد بررسی و بحث قرار می‌گیرد پرداخته می‌شود.

۱-۲. مبانی پژوهش

مبانی پژوهش در سه قسمت تاریخی، شرعی، قانونی مورد بررسی قرار می‌گیرد.

۱-۲-۱. تاریخی

باید در این برهه با افتخار به نقش کدخدا در محلات قدیم و کنونی جامعه امروزی در روستاها اشاره کرد که می‌توانند در قالب ریش سفید نقش به سزای در حل اختلاف افراد عموم جامعه کوچک روستا را در برگیرد و بتواند در این زمان با کوچک‌ترین هزینه‌های دادرسی و .. بتواند مسائل را حل کند اشاره داشت. در پی اقداماتی که از دوره مشروطه در راستای گسترش دایره نفوذ حکومت در اقصی نقاط کشور صورت گرفت، تغییراتی در ابعاد مختلف مدیریت روستایی از جمله منصب کدخدایی و ساختار و کارکردهای آن ایجاد گردید. طبق نظریه ماکس وبر سلطه یا براساس سنت استوار است و قدرت ناشی از ساختار سنتی است و یا مبتنی بر قانون است.

۲-۱-۲. شرعی

در اینجا لازم است که به بعضی از اصول مرتبط با سالمندان در قرآن و سنت اشاره کنیم: والدین در مقایسه با فرزندان به عنوان سالمند محسوب می‌شوند. که خداوند، رفتار شایسته با آنها را بعد از فرمان برداری خویش بیان می‌کند.

﴿وَقَضَىٰ رَبِّيَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا إِمَّا يَبُلُغَنَّ عِنْدَكَ الْكِبَرَ أَحَدُهُمَا أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُلْ لَهُمَا أَوْ لَوْآ تَنْهَرُهُمَا وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا﴾ [سورة الإسراء: آیه ۲۳]

و خدای تو حکم فرموده که جز او را نپرستید و درباره پدر و مادر نیکویی کنید و چنانکه یکی از آنها یا هر دو در نزد تو پیر و سالخورده شوند (که موجب رنج و زحمت تو باشند) زنهار کلمه‌ای که رنجیده خاطر شوند مگو و بر آنها بانگ مزین و آنها را از خود مران و با ایشان به اکرام و احترام سخن گو.

۲. در مقابل سالمندان، بایستی بسیار مودبانه رفتار نمود و حتی نباید به عنوان مخالفت با ایشان از واژه‌ی «اف» نیز استفاده نمود. زیرا آنها از این طریق دچار آزار روحی شکننده‌ای خواهند شد. (آیه مذکور در بند شماره ۱)

۳. ما هرگز اجازه نداریم والدین خویش را از زندگی خویش طرد نموده و آنها را تنها گذاشته یا ایشان را به خانه‌ی سالمندان ببریم. (آیه مذکور در بند شماره ۱)

۲ کتاب آیین دادرسی کیفری در مقام حمایت مواد قانونی از ضمانت اجرای قانون مجازات اسلامی اشاره محدود کردن سازمان های مردم نهاد دارد. (البته این محدودیت نسبت به ماقبل یک نوآوری قانونی بوده اما در زمان کنونی نیاز به اصلاح است. تا خلاء های مربوط به حداقل برساند. در کتاب قانون اساس جمهوری اسلامی ایران در فصل هشتم نیز به آمران منکر در قالب سازمان مردم نهاد اشاره شده است. و یکی پدیا

۳ جایگاه و ساختار منصب کدخدا در مدیریت روستایی ایران از مشروطه تا پایان حکومت پهلوی اول (۱۲۸۵ تا ۱۳۲۰ ش/۱۹۰۶ تا ۱۹۴۱م)

۵ محمد حامدی در مقاله حقوق سالمندان از دیدگاه اسلام در مقایسه با تمدن غربی چنین اشاره دارد که ما در قبال سالمندان مسئول هستیم و باید به آنان احترام قائل باشیم.

۴. بایستی با والدین خویش بسیار کریمانه تعامل نمود. خصوصاً در حالت گفتگو با ایشان بایستی بسیار محترمانه و مودبانه با آنها رفتار نمود. و باید به گونه‌ای با آنها رفتار کنیم که با بزرگان جامعه تعامل می‌کنیم. (آیه‌ی مذکور در بند شماره ۱)

۵. باید نسبت به خدمات آنها قدردان و شکر گذار بوده و همیشه برای خوشبختی آنها دعا نمود.

وَأَخْفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ الذَّلِيلِ مِنَ الرَّحْمَةِ وَقُلْ رَبِّ ارْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيَانِي صَغِيرًا [سوره الإسراء: آیه ۲۴]

و همیشه پر و بال تواضع و تکریم را با کمال مهربانی نزدشان بگستران و بگو: پروردگارا، چنانکه پدر و مادر، مرا از کودکی (به مهربانی) پروردند تو در حق آنها رحمت و مهربانی فرما.

۶. ما هرگز اجازه نداریم با والدین خویش به صورت مغرورانه رفتار نماییم. بلکه به قول قرآن، بایستی بال خویش را به صورت ذلیلانه برای آنها بگشاییم تا از این طریق احساس عزت نمایند. (آیه مذکور در بند ۵)

۷. تنها جایی که ما اجازه‌ی نافرمانی از فرمان والدین را داریم؛ این است که آنها ما را به نافرمانی خداوند وادار نمایند. که در این صورت نیز بایستی بسیار محترمانه با ایشان تعامل نمود.

وَإِنْ جَاهِدَاكَ عَلَىٰ أَنْ تُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا وَصَاحِبُهُمَا فِي الدُّنْيَا مَعْرُوفًا وَاتَّبِعْ سَبِيلَ مَنْ أَنَابَ إِلَيَّ ثُمَّ إِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ فَأُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ [سوره لقمان: آیه ۱۵]

و اگر پدر و مادر تو را بر شرک به خدا که آن را به حق نمی‌دانی وادار کنند در این صورت دیگر آنها را اطاعت مکن و لیک در دنیا با آنها به حسن خلق مصاحبت کن و از راه آن کس که به درگاه من رجوع و انابه‌اش بسیار است پیروی کن، که (پس از مرگ) رجوع شما به سوی من است و من شما را به پاداش اعمالتان آگاه خواهم ساخت.

۸. ما بایستی برای والدین خویش رفیق شایسته‌ای باشیم. (آیه مذکور در بند شماره ۷)

۲-۱-۳. قانونی، حقوقی

اهلیت، به معنای شایستگی دارا شدن حق یا اجرای آن است. انواع اهلیت در قانون مدنی ایران، به دو گروه اهلیت تمتع و استیفا تقسیم می‌شوند. اهلیت تمتع به معنای شایستگی فرد برای دارا شدن حق است که از بدو تولد تا پایان تولد همه انسان‌ها دارای اهلیت تمتع هستند و اهلیت استیفا به معنای شایستگی و توانایی برای اجرای حق است.

اهلیت تمتع:^۸ هر انسانی با به دنیا آمدن، صاحب یک سری از حقوق می‌شود که این حقوق، تا پایان عمر او نیز ادامه دارند؛ به قابلیت داشتن این حقوق، اهلیت تمتع می‌گویند. به عبارتی انسان‌ها به واسطه انسان بودن، فارغ از جنسیت، سن، تابعیت و سایر عوامل می‌توانند حقوقی را داشته باشند که هیچ کس حتی خودشان، نمی‌تواند آن را به طور کلی از آنها سلب کند. به موجب ماده ۹۵۶ قانون مدنی: « اهلیت برای دارا بودن حقوق، با زنده متولد شدن انسان، شروع و با مرگ او، تمام می‌شود». منظور از کلمه اهلیت، در این ماده، اهلیت تمتع می‌باشد. زیرا، فقط در اهلیت تمتع است که تنها شرط دارا شدن آن، زنده متولد شدن است و در اهلیت استیفا، شروط مانند رشد عقلی و رسیدن به سن قانونی الزامی می‌باشد. به موجب ماده ۹۵۷ قانون مدنی: «حامل از حقوق مدنی، متمتع می‌گردد، مشروط بر این که زنده متولد شود.» بنابراین، برای تحقق اهلیت تمتع، فقط لازم است که جنین زنده متولد شود. در خصوص جنین باید گفت، که اگر پس از تولد، او حتی برای یک لحظه زنده باشد و سپس بمیرد به اعتبار آن یک لحظه حیات، صاحب حقوق شده و پس از فوت او، حقوق و اموالش به وراثت، منتقل می‌شود.

^۶ <https://sozimihrab.org>

^۷ -قرآن الکریم - سوره لقمان - آیه ۱۵

سوره الإسراء: آیه ۲۳-۲۴

^۸ لنگرودی - ترمینولوژی حقوق (در کتاب ترمینولوژی حقوق که منبع اصلی کلمات حقوقی را به خود اختصاص داده است می‌توان به -معانی اغلب موارد کلمات دست یافت)

اهلیت استیفا، شایستگی فرد برای اجرای یک حق یا قبول کردن تعهد است. در اهلیت استیفا، فرد باید ویژگی‌های مشخصی از نظر جسمی و روحی داشته باشد تا بتواند حقی که دارد را به مرحله ظهور برساند. به عنوان مثال، یک انسان با تولد، دارای اهلیت تمتع ازدواج است، یعنی حق دارد ازدواج کند، اما تا زمانی که به سن قانونی نرسیده باشد، نمی‌تواند به این امر اقدام کند و آن را اجرا نماید؛ زیرا فاقد اهلیت استیفا است. همانطور که توضیح دادیم، کسانی که در قانون نمی‌توانند از حقی که دارند (اهلیت تمتع استفاده کنند و از تصرف در آن حق تمتع، منع شده‌اند، محجور نامیده می‌شوند. قانونگذار، این افراد را به سه دسته صغار (صغیر ممیز و صغیر غیر ممیز)، غیر رشید و مجانین تقسیم کرده است. قواعد مربوط به اهلیت به دلیل ارتباط با شخصیت و کرامت ذاتی انسان‌ها از چنان اهمیتی برخوردارند که هرگونه توافق بر خلاف آنها بر اساس قانون مدنی ایران باطل و بلااثر است مطابق ماده ۹۵۹ قانون مدنی هیچ کس «نمی‌تواند به طور کلی حق تمتع و یا حق اجرای تمام یا قسمتی از حقوق مدنی را از خود سلب کند. از سوی دیگر به نظر می‌رسد با توجه به اطلاق ماده ۹۵۶ قانون مدنی ایران اهلیت تمتع در شهروندان اصل است و به هیچ وجه استثناپذیر نمی‌باشد اما اجرای حق بر اساس ماده ۹۵۸ منوط به احراز شرایط قانونی می‌باشد اهلیت استیفا در مراحل مختلف حیات آدمی متفاوت است و لاین نوع اهلیت به تدریج و همزمان با رشد نیروی فیزیکی و دماغی تکامل پیدا می‌نماید و عدم اهلیت استیفا یا ناقص که در مراحل اولیه زندگی به دلیل پایین بودن سنی که دارد که به وسیله بلوغ به اهلیت کامل اجرای حق تبدیل می‌گردد همچنان کلمه کمبود سن یک نقص طبیعی برای اهلیت استیفا محسوب می‌شود. این اهلیت می‌تواند با کاهش قوای جسمانی و دماغی در نتیجه بالا رفتن و پدیده سالمندی رو به افول گذارد.

حَجْر در لغت به معنی منع و بازداشتن و در اصطلاح منع شخص از تصرف در اموال خود و یا آنچه به مال تعلق می‌گیرد گفته می‌شود. حجر، از مباحث مهم فقه و حقوق درباره اسباب ممنوع شدن اشخاص از تصرفات مالی است. آیات متعدد، از مهم ترین مستندات احکام فقهی حجر در موارد گوناگون است. حکمت تشریح مقررات حجر، از یک سو حمایت از اشخاص محجور، و از سوی دیگر، پیشگیری از تباه شدن حقوق افراد جامعه است. اسباب حجر (اعم از جزئی و کلی بسیار است؛ لیکن مهم ترین آنها عبارتند از: نابالغ بودن، دیوانگی، بردگی، سفاهت، ورشکستگی و بنا بر قول گروهی بیماری منجر به مرگ^۹.

۲-۲. مفاهیم پژوهش

در این قسمت به برخی از تعاریفی که در پژوهش مورد اشاره قرار گرفته پرداخته می‌شود.

۲-۲-۱. سالمند

در لغت‌نامه دهخدا سالمند. [م] (ص مرکب) کلانسال. مسن. بزاز برآمده. بزرگسال معنی شده است و در فرهنگ فارسی معین^{۱۰} (م) (ص مر.) پیر، سالخورده^{۱۱} بیان شده است.

اما نظریه پیوستگی اشلی عقیده دارد که آخرین مرحله زندگی دنباله مراحل قبلی است و موقعیت‌های اجتماعی می‌تواند معرف نوعی عدم پیوستگی باشد اما سازگاری و سبک زندگی اصولاً از طریق سبک‌ها عادت‌ها و غذاهایی که در تمام طول زندگی کسب شده است تعیین می‌شود (معتدی، ۱۳۸۶).

و اما نظریه اریکسون از معروف ترین نظریه های روانشناختی در حوزه سالمند نظریه اریکسون است یکی از نخستین نظریه پردازان روانشناختی در زمینه شخصیت است که دوره سالمندی را نیز مورد بحث قرار داده است در دیدگاه اریکسون آخرین مراحل بزرگسالی در دو مرحله تحت عناوین کشاکش بین مولد بودن و رکود و همچنین یکپارچگی در مقابل یزد و افسردگی

^۹ <https://fa.wikifeqh.ir>

^{۱۰} <https://www.vajehyab.com/dehkhoda>

^{۱۱} <https://www.vajehyab.com/moein>

تعیین شده است احساس مولد بودن حاصله تربیت فرزند و تحویل به جامعه مولد بودن در کار درگیر بودن در جامعه همچنین راهنمایی والدگری و مشاوره دادن به نسل بعد است و رکود ناشی از غیر مولد بودن احساس خشم آزار خودخواهی است در مرحله آخر زندگی کشاکش بین یکپارچگی و ناامیدی اتفاق می افتد هدف از این مرحله یکپارچگی من است، اینکه اهداف اولیه به وقوع پیوسته یا حل شده است و هیچ هدف از دست رفته وجود ندارد فردی که احساس کند نتوانست به اهداف اولیه خود دست یابد ممکن است احساس ناامیدی کند زیرا مرگ نزدیک است و زمان کمی برای جبران باقی مانده است بنابراین افراد معکوس به سمت ترس از مرگ می روند و زندگی را با احساس اضطراب و افسردگی به پایان می برند. به اعتقاد اریکسون هدف از آخرین مرحله تحول و کسب معرفت و دانایی و در برخورد با مرگ و احساس مثبت داشتن و در زندگی وارسته بودن است معرفت و دانایی از طریق یکپارچه ساختن بینش‌هایی است که فرد در گذشته داشته و اکنون کسب کرده است و با توجه به جایگاهی که در جریان زندگی دارد کسب می شود آنهایی که به طور مستمر موثر با این مرحله برخورد نکرده باشند ممکن است به شدت نسبت به مرگ احساس ترس یا احساس ناامیدی کند تلخی و تنفر شدید را از خود بروز دهند و احساس کنند زمان بیش از اندازه کوتاه است چنین افرادی در طول سال‌های پایانی زندگی خود مستعد ابتلا به افسردگی هیپوکندری و پارانویا هستند. رایتسمن ۱۹۹۴^{۱۲} در کتاب تحول شخصیت بزرگسالان با ارائه شرح مختصری از نظریه هاولیگرهست، به مقایسه نظریه او با نظریه اریکسون می پردازد و می نویسد هویگرهست^{۱۳} ۱۹۷۲ به عنوان یک روانشناس پرورشی به این مفهوم توجه کرد که در تمام جوامع ظاهراً برای انجام تکالیف مختلف زندگی برنامه زمانبندی شده و روشنی مطرح است و تکالیف تعاون ویژه خود را بر اساس ساختاری که از نظریه اریکسون مطرح کرده بود توصیف کرد بر اساس نظریه هاولیگرهست یک تکلیف تحولی در دوره معینی از زندگی از ترکیب رسش^{۱۴} و فشار فرهنگی به وجود می آید او برای هر دوره زندگی شش تا نه تکلیف را توصیف کرد نظریه وی با نظریه اریکسون^{۱۵} از این جهت که بر مبنای درجات سنی است شباهت دارد یعنی در یک تناسب همگونی رویدادهای زندگی معینی از فرد انتظار می رود شباهت بیشتر با نظریه اریکسون در این است که وی معتقد بود که وقتی تکالیفم انجام شدند تحول و مطمئن و پایداری را شکل می دهند یکی از مفیدترین جنبه‌های نظریه وی این است که تمام افراد در طول دوره زندگی با تکالیف معینی مواجه می شوند البته مفاهیم مورد نظر وی خیلی ساده مطرح شده است به علاوه به نظر می رسد شبیه نظریه اریکسون یک نظریه دلیل وضعیت معمولی و طبیعی مطرح شده است مثلاً فرض شده است که تمامی افراد ازدواج کرده و صاحب فرزند می شود^{۱۶}

یافته‌های زیبا یک قدم برای جهان زیباتر از آنجا که اغلب موارد کشور های اروپایی دست به تغییرات و رویکرد های علمی و حقوقی نوپا می کنند این بار هم شاهد یک اقدام بسیار پسندیده هستیم. برداشت‌های نادرست است سالمندی تمام سالمندان عقرب مشابه هم از دلم گاهی جملاتی مطرح می شود مانند اینکه گفته می شود همه سالمندان بامزه هستند یا همه سالمندان نقص زن بد خلق هستند یا با افزایش سن مردم بیشتر شبیه هم می شوند این جملات درست نیست بلکه واقعیت آن است که ما همچنان که مسن تر می شویم یکتایی شخصیت و ویژگی‌های فرهنگی خودمان را حفظ می کنیم و شخصیت متمایز تر و یگانه تر

^{۱۲} تحول شخصیت بزرگسالان

^{۱۳} اندیشمند و نظریه پرداز اروپایی

^{۱۴} رسش. [رَس] (اِمص) رسیدن. (ناظم الأَطباء) (یادداشت مولف). رسایی و رسیدن. (آندراج)

ورود و رسیدگی. اتفاق و عارضه. سرگذشت. (ناظم الأَطباء). معانی اخیر در متون دیگر دیده نشد.

^{۱۵} کتاب میشا را برایان، رابرت رایدل، روانشناسی بزرگسالان چاپ سوم ترجمه حمزه گنجی علما داوودیان و فرنگیس حبیبی تهران موسسه اطلاعات که اطلاعات مفیدی در راجع به سالمندان ارائه می دهد تا بتوان کنترل مطلوبی بر این پدیده داشت. معتمدی عبدالله ۱۳۸۶ سالمندی موفق شهرکرد دانشگاه شهرکرد- اغلب کتب دکتر معتمدی جزء دروس دانشگاهی می باشد که از اهمیت و درجه علمی بالایی برخوردار است چرا که می توان به عنوان یک سالمند شناس ایرانی از وی نام برد که چنین دانشی را بی دریغ در اختیار عموم قرار می دهد. این کتاب -احمدی سیروس ۱۳۷۸ جامعه شناسی و سالخوردگی مجموعه مقالات نخستین همایش پدیده سالمندی جلد دوم تهران گروه بانوان نیکوکار - که عمده مقالات حقوقی در این راجع را به خود اختصاص داده است و در این پژوهش نیز بدان اشاره شده است.

^{۱۶} صفحه ۶۵ لیون سون

می‌شود سالمندان قدرت یادگیری ندارند تصور این امر که نمی‌توان به سالمندان آموزش داد یا آنها قدرت یادگیری ندارند صحیح نیست طبیعت که سرعت یادگیری در سالمندی کندتر می‌شود اما توانایی یادگیری باقی می‌ماند آنها می‌توانند اطلاعات خود را نگه دارند توان یادگیری هیچگاه متوقف نمی‌شود مگر آنکه مشکلات پزشکی رخ دهد پیری سن است در مقابل تصورات قالبی قبلی برخی تصور می‌کنند سن بازنشستگی و پیری همیشه توأم با آرامش و آسودگی است حقیقت آن است که سالمندی به طور معمول همراه با کاهش درآمد افزایش انزوای بروز بیماری‌های مزمن مراقبت‌های پزشکی زیرو استاندارد و نگرانی نسبت به از دست دادن استقلال حتی برخی سالمندان با پدیده‌های تبعیض گرایانه مانند سن‌گرایی تبعیض جنسی‌نژادی بیگانه‌هراسی و غیره مواجه می‌شوند اما آن چیزی که باید به آن بیشتر توجه کنیم در مورد به تهدید واقع شدن این افراد یا بزهکار شدن این افراد هستند موارد زیر به بزهکار شدن این افراد اشاره می‌نماییم آنچه که به آن نیازمندیم توجه کنیم به جرایم خاصی است که صرفاً توسط سالمندان در جوامع شکل می‌گیرد به عبارتی ساده‌تر موضوع و وقایعی که صرفاً فاعل جرم را سالمندان تشکیل می‌دهند به عنوان مثال با پیشرفت جوامع و توسعه فرهنگی هر کشور و روی آوردن به مدرنیسم^{۱۷} و پست مدرنیسم^{۱۸} شاهد بقایای مادی گرایان ای حاکم بر جامعه هستیم به عبارتی در اغلب موارد مشاهده می‌شود که افراد مسن و اغلب پولدار می‌توانند طعمه‌های خود را از بین جوانان فقیر انتخاب کنند

استفاده از کلمه طعمه برای افراد جوان مستلزم توضیحات بیشتر می‌باشد اینکه جوانان جوامع متنوع هر یک به دنبال رفع برخی از نیازهای مادی خود تن به خواسته‌های چنین افراد سالمند و پلید می‌دهد این خواسته‌ها اغلب موارد مشروع و در بعضی مواقع نامشروع می‌باشد این خواسته‌ها شامل سفرهای داخلی خارجی می‌تواند در قالب انجام برخی از امور من جمله منشی یا غیره در این مورد جرم‌انگاری مفیدی در رابطه با چنین فعل و فاعلی انجام نگرفته است

لغت پیر مترادف با آن است یعنی زمان زیادی از عمرش گذشته است سالخورده، مسن. سن آغاز سالمندی در هر کشوری برآورد سال‌های امید به زندگی در آن کشور رابطه مستقیم دارد به عنوان مثال در سال ۲۰۲۱ امید به زندگی هنگام تولد در ایران ۸۱ و این مقدار به ۸۱٫۲ تا سال ۲۰۲۹ پیش‌بینی شده است افزایش یابد این آمار توسط سازمان بهداشت جهانی ارائه می‌شود. البته باید به این نکته نیز توجه کرد که با اینکه ممکن است سن شناسنامه‌ای افراد ارقام متفاوتی را به نمایش گذاشت اما در این باره باید به اینترسکشنالیتی^{۱۹} نیز توجه کرد که در بر دارنده این نکته است که افراد در بر دارنده محیط متفاوت در زمان مختلف مقدار رنجی که تحمل می‌کنند متفاوت خواهد بود یا به عبارت عامیانه باید به این نکته توجه داشت که ممکن است فردی که ۹۰ سال سن دارد بدون عارضه‌های به زندگی خویش ادامه دهد یا فردی با ۸۰ سال زندگی خوبی نداشته باشد که در این زمینه باید گفت که دل افراد در اینگونه موارد می‌تواند گواه خوبی برای سال عمری که طی کرده است را از خود به نمایش بگذارد چرا که افراد صرفاً از طریق شناسنامه پیر نمی‌شوند بلکه اغلب موارد از ذهن پیر می‌شوند.

^{۱۷} مکتب‌گرایی یا مدرنیسم (به انگلیسی: Modernism) که از آن به نام‌های نوین‌گرایی یا تجدیدگرایی نیز یاد می‌شود، یک جنبش فلسفی و هنری است که از دگرگونی‌های گسترده در جامعه غربی در اواخر قرن نوزدهم و اوایل قرن بیستم به وجود آمد. این جنبش منعکس‌کننده میل به ایجاد اشکال جدیدی از هنر، فلسفه و سازمان اجتماعی بود که بازتاب جهان صنعتی نوظهور بود، از جمله ویژگی‌هایی مانند شهرنشینی، فن‌آوری‌های جدید و جنگ. هنرمندان کوشیدند از اشکال سنتی هنر که آن‌ها را منسوخ یا ناکارآمد می‌دانستند دور شوند

^{۱۸} پسامدرنیسم، پسانوگرایی یا پست‌مدرنیسم (همچنین: پساتجدد، ما بعد تجدد) (به انگلیسی Postmodernism) به سیر تحولات گسترده‌ای در نگرش انتقادی، فلسفه، معماری، هنر، ادبیات و فرهنگ می‌گویند که از بطن نوگرایی (مدرنیسم) و در واکنش به آن، یا به‌عنوان جانشین آن پدید آمد. پست‌مدرنیسم مفهومی تاریخی - جامعه‌شناختی است که به دوران تاریخی بعد از مدرنیسم گفته می‌شود.

^{۱۹} تعریف استاندارد از اینترسکشنالیتی وجود ندارد و هم‌چنان برای بیان کردن آن باید از یک یا بعضی از اصول زیر پیروی شود: ۱- نژادپرستی، جنس‌پرستی، استثمار طبقاتی و دیگر نظام‌های سلطه به یک‌دیگر مرتبط هستند و در کنار هم یک‌دیگر را بازتولید می‌کنند. ۲- اشکال نابرابری اجتماعی از ستم‌های متقاطع به وجود می‌آیند.

۳- دریافت‌های مختلف از مسایل اجتماعی به خوبی چگونگی جای‌گیری بازیگران اجتماعی در مناسبات قدرت و در موقعیت تاریخی و اجتماعی بخصوص را بازتاب می‌دهند. ۴- از آن رو که افراد و گروه‌ها جایگاه متفاوتی در نظام ستم‌های متقاطع دارند، هر یک چشم‌انداز ویژه‌ی خود را از پدیده‌های اجتماعی دارند. (کالینز و بیلجی ۲۰۱۶)

۳- وظیفه جامعه در قبال سالمندان در اسلام رعایت حقوق سالمندان در جامعه مسلمانان ضروری است

رعایت حقوق ایشان از ناحیه اسلام جزو اعمال صالح و عبادت محسوب میشود. بسط بستر امن و آرامش در جامعه به منظور آنکه سالمندان در آن آسوده زندگی کنند، تا هیچ گونه حس غربت و کمبود روحی نداشته باشند وظیفه اعضای جامعه است. سالمندان در جامعه باید بیش از همه و احترام قرار گیرند و از هرگونه بداخلاقی دیگران مورد توج نسبت به ایشان، اعم از مسخره کردن، غیبت، طعنه، القاب زشت، سخنان تند و زننده، ظلم و ... باید پرهیز کرد، که چنین مواردی در سوره حجرات آیات ۹-۱۱ به تفصیل بیان شده است و از جمله مصادیق استهزاء و مسخره کردن را تمسخر جوانان نسبت به سالخوردگان برمی شمارد. علاوه بر رعایت حقوق معنوی سالمندان، جامعه وظیفه دارد در صورتی که خانواده توان تأمین حقوق مادی ایشان را نداشت، حقوق مادی ایشان را فراهم کند. اگر فرزندان توان دادن نفقه به پدر و مادر را ندارند و کسی هم از ورثه توان کمک نداشت، حکومت اسلامی وظیفه دارد که نفقه ایشان را تأمین کند. این وظیفه ابتداءً از خانواده سپس به اهل محل و بعد به همه جامعه منتقل میگردد. عضو از خدمتگزاران با توجه به اینکه سالمندان قبال یعنی بر جامعه دارند و نباید سربار جامعه جامعه بدهاند، د قلمداد شوند و برای مالحظه مسائل روحی آنان لازم است در مسائل مهم جامعه با ایشان مشورت شود تا احساس نکنند که جامعه آنان را ترک نموده است.

۴- موقعیت سالمندی در اسلام

دین اسلام که از طرف خالق هستی برای بشریت فرستاده شده بر ستون هایی چون عدالت و تعاون، رحم و دلسوزی، نه فقط برای بشریت بلکه برای همهی جانداران استوار است. «للعالمین» و پرچمدار آن را خداوند به عنوان «رحمت برای همه عالمیان معرفی مینماید: بعبارت دیگر خداوند بر همه جهانیان مهربان و رؤف است که شامل سالمندان نیز میگردد. سالمندی آنقدر در اسلام ارزشمند است که یکی از پیامبران خدا به نام حضرت زکریا . علیه السلام. در مناجات با پروردگار عالم به آن توسل می نماید که این دلیل بر ارزشمند بودن پیری است. این یادی است از رحمت پروردگار نسبت به بندهی خود زکریا . علیه السلام . در هنگامی که پروردگارش را پنهانی ندا گفت: «پروردگارا! استخوانهای من سستی گرفته است و شعله های پیری سر مرا فرا گرفته است. پروردگارا! من هرگز در دعاهایی که کرده ام محروم و ناامید باز نگشته ام» رسول اکرم (ص) فرمودند: کسی که به خردسالان رحم نکند و قدر و منزلت سالخوردگان را نیز نداند، از ما نیستی جای دیگری در منزلت سالمندان از ایشان روایت شده است که احترام به سالمند مسلمان و حامل قرآن که بدان عمل میکند و آن را ترک نکرده و نیز احترام به حاکم عادل، احترام به خدا، ره پسر جندب نقل می کند که: در ماست. ابی سعید س نوجوانی پیش رسول خدا (ص) حدیث حفظ میکردم، هیچ گاه مرا از سخن گفتن باز نمی داشت مگر وقتی که مسنتری از من پیش رسول خدا (ص) میبود همچین رسول اکرم فرمودند که هیچ جوانی سالمندی را اکرام نکرده به خاطر سالمند بودنش مگر این که خداوند آن شخص را هنگام پیری طوری قرار میدهد که کسی او را محترم شمرد.

درباره رفق و مهربانی اسلام نسبت به سالمندان احادیث زیادی هست که به ذکر روایتی از ابوهریره اکتفا میکنیم. ابوهریره گفته که رسول خدا (ص) به پیرمردی رسید که میان دو فرزندش در حالی که به آنها تکیه کرده و در حال حرکت بود، رسول خدا (ص) فرمود: این پیرمرد چکار دارد؟ پسرانش جواب دادند که پدرمان بر وی نذر واجب شده، رسول خدا (ص) سپس فرمود: ای پیرمرد سوار شو که خداوند از تو و نذرت بی نیاز است.

در اسلام توصیه میشود که برای احترام به سالمندان کسانی که سنشان کمتر است باید به سالمندان پیش دستی کنند. از ابوهریره حدیثی روایت شده که در آداب سلام کردن باید خردسال به سالخورده و سوار به پیاده و گروهی کم تعداد بر گروه بیشتر سلام کردن به منظور تکریم سالمند حتی جمع مشهور فقها اتفاق نظر دارند که در جنگ با کفار، کشتن سالمندان کافر که در حال جنگیدن با مسلمانان نیستند، حرام است از رسول خدا (ص) روایت میکنند که فرمودند: به نام خدا و بر دین رسول

خدا حرکت کنید، ولی مراقب باشید که سالمندان، بچه‌ها و زنان کشته نشوند، خیانت نکنید، غنیمت‌ها را جمع‌آوری و اصلاح و نیکی کنید که خدا نیکی‌کنندگان را دوست دارد پیامبر (ص) فرمودند: اگر سالخورده‌گانی در میان شما نبودند بر شما باله‌های بسیاری نازل میشد همچنان امام رضا علیه السلام - احترام به پیرمردان را معادل احترام به مقام الهی تلقی می‌کردند از دیگر آموزه‌های دینی در خصوص سالمندان این است که این گروه از انسانها را وسیله فیض و برکت الهی در جامعه دانسته‌اند. چنانچه رسول خدا (ص) فرمود: برکت و خیر ماندگار، همراه بزرگترهای شماست. این آموزه بر خلاف برداشت رایج مادی‌گرایانه‌ای است که سالمندان را عامل هزینه و سربار جامعه می‌دانند.

۵- نقش خانواده در مراقبت از سالمندان

در اسلام نسبت به رفتار اعضای خانواده با سالمندان نیز در اسلام سفارش‌های زیادی شده است. یکی از اولین آموزه‌ها این است که با نیکی با سالمندان رفتار کنید، و هم از جنبه مادی و هم از جنبه معنوی به ایشان توجه فراوان نمائید و از آنها مراقبت به عمل آورید و حتی در خلوت برای ایشان دعای خیر نمایید. از جمله خداوند می‌فرماید:

وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا ۖ إِمَّا يَبُلُغَنَّ عِنْدَكَ الْكِبَرَ أَحَدُهُمَا أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُلْ لَهُمَا أُفٍّ وَلَا تَنْهَرُهُمَا وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا^{۲۰}

ترجمه: و خدای تو حکم فرموده که جز او را نپرستید و درباره پدر و مادر نیکویی کنید و چنانکه یکی از آنها یا هر دو در نزد تو پیر و سالخورده شوند (که موجب رنج و زحمت تو باشند) زنه‌ار کلمه‌ای که رنجیده خاطر شوند مگو و بر آنها بانگ مزین و آنها را از خود مران و با ایشان به اکرام و احترام سخن گو.

تفسیر: «ای انسان پروردگارت فرمان داده است که جز او را نپرستید و به پدر و مادر نیکی کنید هرگاه یکی از آنها و یا هر دوی ایشان نزد تو به سن پیری برسند اُف به آنان مگو و بر سر ایشان فریاد مزین و آنان را از خود مران و با سخنان محترمانه با آن دو سخن بگو. و بال تواضع و مهربانی را برای آنها فرود آور و بگو پروردگارا بدیشان مرحمت فرما همان گونه که آنان در کوچکی مرا تربیت و بزرگ کردند» در توضیح این آیه در تفسیر المراغی آمده که وقتی خدا به شما نیکی خواهد کرد که با پدر و مادرتان نیک رفتار باشید.

۶- سن بازنشستگی در حقوق ایران

نظام حقوقی ایران در مسئله سن بازنشستگی در وضعیت خوبی به سر می‌برد؛ به این دلیل که ماده ۲۱۷۷ قانون تأمین اجتماعی صرفاً برای بازنشسته شدن افراد، حداقلی را تعیین کرده است و بیان می‌دارد که «کسانی که سی سال تمام کار کرده و در هر مورد حق بیمه مدت مزبور را به سازمان پرداخته باشند، در صورتی که سن مردان، پنجاه سال و سن زنان، چهل و پنج سال تمام باشد، می‌توانند تقاضای مستمری بازنشستگی نمایند»؛

به عبارت دیگر قانون تأمین اجتماعی با اشاره به حداقل سن، ادامه دادن اشتغال سالمند حتی بعد از سالمندی را در اختیار او قرار داده و محدودیت قانونی را از مقابل او برداشته است. از اینرو در صورتی که کارگر سالمند بخواهد تحت شمول قانون کار به اشتغال، خود ادامه دهد، با مانعی به عنوان «سن بازنشستگی اجباری قانونی» روبه‌رو نخواهد شد.

^{۲۰} قرآن الکریم سوره الاسراء آیه ۱۹

• ماده ۷۷- میزان مستمری بازنشستگی عبارتست از متوسط مزد یا حقوق بیمه شده ضرب در سنوات پرداخت حق بیمه مشروط بر آنکه از (۳۵/۳۰) متوسط مزد یا حقوق تجاوز نماید. تبصره: متوسط مزد یا حقوق برای محاسبه مستمری بازنشستگی عبارتست از مجموعه مزد یا حقوق بیمه شده که براساس آن حق بیمه پرداخت گردیده ظرف آخرین دو سال پرداخت حق بیمه تقسیم بر بیست و چهار.

۷- حمایت از بزه‌دیدگی زنان سالمند در نظام حقوقی ایران

در جرایم سبک استفاده از فرآیند ترمیمی جایگزین دادرسی کیفری است اما در جرایم مهمتر غالباً توسل به فرآیند ترمیمی ناممکن است. (نجفی‌ابرنادآبادی، ۱۳۸۱، ۹). فرآیند ترمیمی یعنی هرگونه ضمانت اجرای اتخاذ شده، با هدف ترمیم خسارات بزه‌دیده. حمایت‌های غیرحقوقی و قضایی که بعضاً بکار گرفته می‌شوند عبارتند از حمایت‌های پزشکی، عاطفی، اجتماعی و مالی. در جرایم دارای بزه‌دیده ظاهری و مستقیم، می‌توان تا حد امکان و با توجه به نوع و شدت جرم به فرآیند و نتیجه‌ای ترمیمی توسل جست. اما در جرایم فاقد بزه‌دیده مستقیم که در آنها جامعه بزه‌دیده تلقی می‌شود، نتیجه ترمیمی شامل انجام خدمات عمومی، به منظور جبران خسارات وارد بر اجتماع، بدون برچسب‌زنی و تحقیر بزه‌کار می‌گردد (شاملو و محتشمی، ۱۳۹۱، ۱۴۹). بهره‌مندی از سطح زندگی مناسب در کنار حق امنیت اجتماعی پایه‌های اصلی یک نظام حمایت اجتماعی بزه‌دیده‌مدار را تشکیل می‌دهند. حق امنیت اجتماعی یعنی اینکه جامعه باید از حق‌های بنیادی اعضای آسیب‌پذیر خود حمایت کند (رایجیان‌اصلی، ۱۳۹۰، ۹۹). در قانون برنامه پنج ساله ششم توسعه، قوه قضاییه مکلف شده از ظرفیت‌های تمامی دستگاه‌های اجرایی و بهره‌گیری از مشارکت اجتماعی مردم و سازمان‌های مردم‌نهاد در جهت ارتقای سلامت اجتماعی اقدام نماید. در راستای افزایش دقت و سرعت در جهت تحقق عدالت قضایی و احیای حقوق عامه سازمان بهزیستی مکلف به ارائه خدمات مشاوره‌ای است. توانمندی نهادهای مردمی برای مشارکت در زمینه‌های سیاست‌گذاری قضایی، پیشگیری از وقوع جرم، حمایت از بزه‌دیدگان، میانجیگری و صلح و سازش، نظارت بر اجرای قوانین، رسیدگی و باز اجتماعی شدن متهمان و مجرمان، با عنایت به تاکید مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) مبنی بر مردمی بودن برنامه‌های تحولی قوه قضاییه و نظر به اصول قانون اساسی خصوصاً اصول سوم و هشتم، و اهمیت مشارکت مردم و ظرفیت گسترده نهادهای مردمی و در اجرای اصل ۱۵۶ ق.ا و قوانین و مقررات مذکور در دستورالعمل نحوه مشارکت و تعامل نهادهای مردمی با قوه قضاییه در سال ۱۳۹۸ مورد توجه قرار گرفته است. طبق ماده ۱۳ این دستورالعمل مسئولان واحدهای قضایی، زندانها و شوراهای حل اختلاف موظفند به منظور تسهیل در ارائه خدمات پیشگیرانه، حمایتی، اجرایی و نظارتی از سوی نهادهای مردمی همکار، امکان تردد، دسترسی به افراد نیازمند دریافت خدمات و استقرار نمایندگان نهادهای مردمی همکار را با رعایت قوانین و مقررات و در حدود امکانات موجود، در سازمان متبوع خود فراهم آورند. قانونگذار در ماده ۲۰ دستورالعمل نحوه مشارکت و تعامل نهادهای مردمی با قوه قضاییه به قضات و ضابطان دادگستری اختیار داده که در راستای حمایت از بزه‌دیدگان خاص در فرآیند کیفری، در موارد مندرج در این ماده امکان ارائه خدمات آموزشی، مشاوره‌ای و حمایتی از سوی نهادهای مردمی را فراهم آورند. حمایت اجتماعی توسط سمن‌ها^{۲۲} انجام می‌گیرد، مقنن در ماده ۶۶ قانون آیین دادرسی کیفری (۹۲) به نقش این سازمانها اشاره نموده و در مورد جرایم با بزه‌دیده خاص اختیاراتی برای آنها قائل شده است. حمایت پزشکی در سطح سیاست جنایی قانونگذارانه و سیاست جنایی مشارکتی قابل تصورات (رایجیان‌اصلی، ۱۳۹۰، ۱۲۵). تاسیس انجمن‌های مدنی و سازمانهای غیردولتی از نوآوری‌های جامعه مدنی محسوب می‌شود. موسسان این نهادهای مدنی اغلب بزه‌دیدگان اسبق این جرایم بوده‌اند (آقار و خسروشاهی، ۱۳۹۷، ۵۱). در شناسایی نیازها و حقوق بزه‌دیده باید بین نیازها و حقوق مشترک همه بزه‌دیدگان و نیازها و حقوق خاص تفکیک قایل شد. خاص بودن تحت تأثیر مؤلفه‌ها و عوامل مختلفی از جمله نوع جرم، مکان و زمان ارتکاب جرم است. بزه‌دیده نیازمند آن است که احساس کند که تنها نیست و جامعه، پلیس، ... همگی پشتیبان او بوده و از وی در برابر بزه‌کار و بزه‌دیدگی حمایت کرده و تلاش خواهند کرد آسیب‌ها و لطمات ناشی از جرم را به حداقل ممکن کاهش بدهند (قوم، ۱۳۹۰، ۷۶). با تغییر الگو از اقتصاد پایاپای به اقتصاد مبتنی بر پول، و گذر روانی- فرهنگی از تبادل واقعی به تبادل نمادین، راه برای برخوردهایی مشابه در خصوص جرایم گشوده شد و جامعه برای پذیرش پول یا کالا بعنوان وسیله‌ای برای جبران خسارت آماده گردید (ویانو، ۱۳۷۶، ۴۴۱). با پرداخت غرامت در مواردی ترمیم به معنای واقعی

^{۲۲}Non- governmental Organization .

محقق نمی‌شود، اگرچه ممکن است ناتوان از ترمیم واقعی بزه‌دیده باشد، اما قادر است بخشی از آسیب‌ها را التیام بخشد که این مهم از طریق بزه‌کار یا به عنوان تکلیفی برای دولت می‌بایست صورت‌پذیرد (رایجیان اصلی و نیازمند، ۱۳۹۸، ۱۲۹).

۸- یافته‌های پژوهش

در ارتباط و مقایسه با سایر نظام‌های حقوقی نظام حقوقی حمایتی از سالمندان در حقوق ایران زیاد کار نشده است و پتانسیل بسیاری در این زمینه مشاهده می‌شود که باید با بررسی‌های حساب شده بتوان آن‌ها را رشد داد و یا اصلاح کرد و یا ضمانت‌اجراهای آنان را در اغلب موارد در قالب تدوین بیشتر کرد و صرف یک ضمانت اجرا در قالب یک تعهد نمی‌تواند خروجی روبه سامان در زمان کنونی و عصر جدید که برای هر مبحثی یک تعریف دارد بسنده کرد زیرا چنین برداشتی می‌شود که عموم مردم در احضار شرایط فعلی جامعه و اقتصادی با عناوین مختلف سعی در کم کردن مسولیت‌های خود دارند و صرف نام پدر و مادر در قالب‌های سالمندی و پدر یا مادر بزرگی دیگر اعتنایی نمی‌شود و به شدت این تعاریف دست خوش تغییراتی شده‌اند که سبب بی‌عاطفگی خانواده‌ها به این قشر مظلوم شده است البته اغلب موارد این ضمانت‌اجراها در قالب‌های غیرمنطقی درج شده‌اند که مسبب این نابه سامانی‌ها هم هست و در تشکیل آن نقش داشته است. البته باید انگشت اتهام را به سمت تصویب کنندگان و قانونگذاران این مورد نیز برد چرا که برای مثال برای به سرپرستی گرفتن یک نوزاد از هفت خوان رستم اولیا رد می‌شوند و این موارد مانند اینکه از ازدواج این اولیا ۵ سال بگذرد و تمکن مالی مناسب داشته باشند و سایر فاکتورها، برای یک سرپرستی اما در یک واقع ازدواج ساده اصلا به این موارد و فرزندآوری توجه نشده است و از ابتدای کار این فرزند در یک محدوده فکری اغلب موارد فقیر رشد خواهد کرد و اگر این موضوع را کمی بیشتر مورد بررسی قرار دهیم به این نتیجه منجر می‌شود که این کودکان بعد از بزرگ سالی نسبت به پدر مادر و خانواده کم عاطفه یا اصلا مهری در دل آن‌ها برای والدین خود نمی‌شود یافت واقعا چرا؟ در پاسخ می‌توان گفت که همان دوران کودکی نقشی بسزایی داشته است که این بی‌مهری در دل این کودکان نقش بسته است و این موضوع یکی از اسباب خشونت علیه سالمندان تلقی می‌شود فارغ از نتایج آماری متفاوت در کشور باید اشاره داشت که افراد در ایران بیشتر موارد به حمایت از سالمندان و زنان سالمندان بی‌اعتنا هستند در حالی که این اوضاع به مراب می‌توانست تبدیل به بستری شود که مورد حمایت قرار گیرند قرار گیرند که این اقدامات سبب افزایش درصد امید به زندگی، رفاه، امکانات، آسایش می‌توانست باشد.

نتیجه‌گیری

با توجه به پژوهش حاضر و حمایت‌های مندرج در قوانین رایج و عرف در نظام حقوقی ایران و شرعی، بایستی جایگاه ویژه‌ای برای سالمندان در نظر گرفت و حمایت‌ها، پیگیری‌ها در قالب گسترده‌تر اعم از عاطفی، مالی، فیزیکی و روحی و... باشد تا بتوان از جامعه کند ۱۹ میلیونی سالمند یک جامعه هوشمند ساخت تا بتوان در کنار قشر جوان ۲۵ میلیون نقش مهم و پر کاربرد ایفا کرد. در کشور ایران که حاصل جمع دو نیرو ۱۹ میلیونی و ۲۵ میلیونی می‌تواند نشانه یک اتحاد منسجم جهت پیشرفت کشور اشاره داشت که خروجی این روند توسعه فردی افراد و توسعه کشور در مقیاس زمانبندی کوتاه مدت و در نتیجه تبدیل به یک کشور پیشرو شد و برای نسل بعد راهگشایی مطلوب در کنار زندگی شایسته را برجا بگذارند. چرا که در برنامه‌ریزی‌های صورت گرفته در کشور و نحوه عمل، همچنین نحوه اجرا و مدیریت این موضوع کشور ما عملا خروجی و اقدام قابل قبولی را انجام نداده است یا آنکه عمده اصلاحات صورت گرفته صرفا موقت بوده و تا زمان رسیدن به نتیجه دستخوش تغییراتی شده است که ماهیت موضوع از بین رفته است در نتیجه متحمل این بد اخلاقی‌ها و بی‌توجهی‌ها و... می‌شوند. نکته قابل توجه دیگر اینکه هر چقدر این روند منفی در جامعه مستمر واقع شود همانند یک محور که دو سو دارد از یک طرف به خود خانواده‌ها، بستگان، آشنایان آسیب می‌رساند از سوی دیگر بر پیکر جامعه لطمه می‌زند. در یک نتیجه‌گیری کلی علاوه بر تفکیک حمایت‌ها و مشارکت‌ها می‌توان به این نکته اشاره کرد که سالمندان (به‌خصوص زنان سالمند) ابتدا به احترام، حمایت عاطفی و در ثانی به حمایت مادی و اجتماعی نیاز دارند. با توجه به سند ملی سالمند و برنامه پنجم توسعه کماکان این کاستی‌ها احساس، و برای کهنسالان جامعه چالش آفرین هستند.

پیشنهادات

- اصلاح ماده ۶۶ آیین دادرسی کیفری در جهت حمایت از سالمندان
- آموزش قشر جوان با بهره‌گیری از تجارب سالمندان در قبال پرداخت مزد

- به نتیجه رسیدن قانون حمایت از حقوق سالمندان
- تدوین برنامه‌های فصلی برای اهمیت دادن به این قشر (برنامه‌های تجلیلی، برنامه‌های حمایتی یادبودی و ...
- ایجاد مراکز نگهداری برای سالمندان به صورت رایگان و افزایش کیفیت خدماتی ارائه شده در این مراکز
- تبیین بیمه مخصوص سالمندان (زنان سالمند در این دوره از زندگی) و سایر افراد جامعه
- ایجاد صندوق مالی حمایت از سالمندان (به خصوص انجام امورات و پرداخت حامل های انرژی) از این صندوق
- باز پروری موثر توامان با توسعه فردی (ابتکار و حمایت از این افراد به عنوان صندوقچه فوت و فن در امور کار های تولیدی و خدماتی)

منابع

۱. ابن عابدین؛ حاشیه ابن عابدین، ۲۲۵/۳، عبدالله بن محمد بن سلیمان، مجمع‌الأنهر، ۶۳۶/۱، الرملی، نهاییه المحتاج، ۶۴/۸، ابراهیم بن علی بن یوسف، المهدب، ۲۳۳/۲
۲. ابوداود، سنن ابوداود، ۳۷/۳، شماره ۲۶۱۴
۳. آقار، شهرام؛ خسروشاهی، قدرت‌اله. ۱۳۹۷. تاثیر آموزه‌های بزه‌دیده‌شناسی حمایتی بر تحولات آیین دادرسی کیفری با نگرشی بر اسناد بین‌المللی. فصلنامه دانش انتظامی اصفهان، (۱۷)، ۴۶-۶۲. <http://journals.police.ir/issue>
۴. البخاری؛ صحیح بخاری، ۲۳۰/۱۵، شماره ۵۸۷۷
۵. تسخیری، محمد صالح. ۱۳۹۷. حقوق کار سالمندان در نظام حقوقی ایران و اسناد بین‌المللی، دانشگاه تهران، رساله دکتری حقوق بین‌الملل مرکز تحصیلات تکمیلی دانشگاه پیام نور تهران، ورودی ۵ - شماره پیاپی ۹ - سال ۱۳۹۷ مرداد ماه صفحه ۹۱-۱۱۲
۶. حیدری، فاطمه. ۱۳۹۷. حقوق سالمندان، بررسی تطبیقی اسناد بین‌المللی و نظام حقوقی ایران، استاد راهنما محیا صفاری نیا
۷. رایجیان اصلی، مهرداد؛ نیازمند، ندا. ۱۳۹۸. حق جبران و ترمیم برای بزه‌دیده و چالش‌های فراروی آن در دیوان جنایی بین‌المللی. فصلنامه آموزه‌های حقوق کیفری، ۱۶(۱۷)، ۱۶۰-۱۲۹. <https://www.noormags.ir/>
۸. رایجیان اصلی، مهرداد ۱۳۹۰. بزه‌دیده‌شناسی-تحولات بزه‌دیده‌شناسی و علوم جنایی، جلد اول، چاپ اول، تهران: موسسه مطالعات و پژوهش‌های حقوقی شهر دانش.
۹. زندی، فاطمه. ۱۳۸۴. بزه‌دیدگی سالمندان از دیدگاه جرم‌شناسی، پایان نامه کارشناسی ارشد، حقوق جزا و جرم‌شناسی، دانشگاه تهران.
۱۰. السعید نورسی؛ الشیوخ، ص ۱۳۰.
۱۱. سیفی، غلامعلی و زینالی، امیر حمزه. ۱۳۸۶ جایگاه سالمندی در نظام حقوق مدنی ایران، (رفاه اجتماعی پاییز ۱۳۸۶ - شماره ۲۶ رتبه علمی-پژوهشی (وزارت علوم)) //ISC ۱۸ صفحه - از ۲۴۷ تا ۲۶۴)
۱۲. شاملو، باقر؛ محتشمی، ندا. ۱۳۹۱. مطالعه تطبیقی دو نظریه تعامل‌گرایی و پنجره‌های شکسته و آثار آنها بر سیاست جنایی. نشریه حقوق کیفری، (۲)۱، ۱۲۳-۱۵۸. <https://jclr.atu.ac.ir/>
۱۳. طالع زارعی، علی. ۱۳۹۶. نقش و جایگاه سازمانهای مردم‌نهاد در سیاست جنایی نوین ایران، فصلنامه دانش انتظامی گلستان. (صفحه نخست <http://dralitalezari.ir>)
۱۴. العالمة المجلسی؛ بحارالنوار، ۱۳۶/۷۵.
۱۵. فخرزاده حسین، سلطانی مهاجر حوریه، جایگاه سالمندان و مراقبت از سلامت آن‌ها در اسلام، نشریه: طب و تزکیه سال: ۱۳۹۶ دوره: ۲۶ شماره: ۲ صفحات: ۹۷-۱۰۴
۱۶. فرهنگ لغت معین
۱۷. قران الکریم - سوره‌های نساء- (النساء / ۳۶) - (الإسراء / ۲۳) (لقرمان - آیه ۱۵)
۱۸. قوام، میرعظیم. ۱۳۹۰. نقش پلیس در حمایت از بزه‌دیده و کاهش آسیب‌های ناشی از جرم، چاپ اول، تهران: سازمان عقیدتی سیاسی ناجا.

۱۹. کوشکی، غلامحسین. ۱۳۹۲. سازمانهای غیردولتی: از انفعال تا مشارکت رو به فعال در تعقیب دعوی عمومی (با نگاهی به آیین دادرسی کیفری)، فصلنامه پژوهش حقوق کیفری، (۴)، ۶۵ - ۸۶.
۲۰. لغت نامه دهخدا
۲۱. لنگرودی، سید جعفر، ترمینولوژی حقوق انتشارات مجد سال ۱۳۹۳
۲۲. منصوری بروجنی، محمد. ۱۳۹۵. شیوه های نوین توانمندسازی حقوقی، رساله دکتری دانشگاه تهران (پردیس فارابی).
۲۳. نجفی ابرندآبادی، علی حسین. (۱۳۸۱). تقریرات درسی جرم‌شناسی، مجتمع آموزش عالی قم، دوره کارشناسی ارشد، به کوشش مهدی سیدزاده.
۲۴. یوسفی فر، شهریار و جنگجو شهناز. ۱۳۹۳. جایگاه و ساختار منصب کدخدا در مدیریت روستایی ایران از مشروطه تا پایان حکومت پهلوی اول (۱۲۸۵ تا ۱۳۲۰ ش/ ۱۹۰۶ تا ۱۹۴۱ م)، ۲۷-۴۸
25. Ahava Gabriel And Ann Bowling, 2004, "Quality Of Life From The Perspectives Of Older People", Ageing & Society, 24, Cambridge University Press, pp. 675-691.
26. Alexander, George J., 1992, International Perspectives on Aging, Martinus Nijhoff Publishers, 295 pages
27. Ghosheh, Naj, 2008, Age Discrimination and Older Workers: Theory and Legislation in Comparative Context, International Labour Office – Geneva, Conditions of Work and Employment Program (Conditions of Work and Employment Series No. 20), and 61 Pages.
28. Pampel, Fred C., 2008, Rights of the Elderly, Infobase Publishing, 289 Pages

Supporting the Right to Health of Elderly Women With a Jurisprudential Approach

Ali Dadmehr

Lecturer, Department of Law & Judicial Sciences, Tabriz Branch, Islamic Azad University, Tabriz,
Iran (Responsible Author)
a.dadmehr@yahoo.com

Babak Samadi Qarachal

M.A in Student family law, Shabest branch, Islamic Azad University, Shabest, Iran
Baaaabak2@gmail.com

Abstract

Introduction & Purpose: Old age is an important period of life, and the reason is due to the increase in life expectancy and the decrease in the birth rate in developed and developing countries, the phenomenon of old age has received more attention than before. The aim of the current research is to support the rights of the elderly and prevent foreseeable damages.

Research Method: The current research has been carried out using an analytical and descriptive method and an attempt has been made to answer the research question entitled "Is it possible to benefit from the experiences of elderly women as experienced people in societies?" be answered

Findings: The findings of the research indicate that using the experiences of the elderly in new ways is a way of respecting the neglected rights of these people and preventing them from becoming victims. The result of the present research shows that the protections included in the relevant laws and the investigation of the issue show that, according to Iran's civil rights system, mere old age and old age are never considered as a stone and a sign of disqualification, but old age along with a decrease in physical and intellectual abilities. It can cause restrictions or exclusion in the application of some legal acts.

Conclusion: Of course, it can be concluded that in most cases, the elderly can be used as a tool of experience and also as a scientific and experimental lever. Supporting elderly women in the framework of legal systems as well as other public institutions should be considered as a support platform, valuable resources of society because it can be used as a pole of experience for new generations because every experience is the result of years of study, effort and cost. And the most important thing is time, maybe you can benefit from them.

Keywords: Support, Elderly Women, Elder Abuse, Victim, Woman